

Кратка содржина и цел на проектот:

"Корелација помеѓу оралната хигиена, Ph на плунката и денталниот плак во фреквенцијата на кариесот и негова контрола преку современи превентивни мерки (кај различна популација, Македонија и Грција)"

13-836/3-05 од 2006-2009 год.

Кариесот претставува патолошко заболување кое ги зафаќа тврдите забни ткива и врши нивна деструкција и деминерализација при што се формираат дефекти, кои се надоместуваат исклучиво по вештачки пат. Ова е најзастапеното заболување во хуманата популација, ги зафаќа и млечната и сталната дентиција, и виталните односно и авиталните заби. Кариесот се јавува кај обата пола и во секоја старосна група. Ги зафаќа сите заби и тие во фронталниот дел и тие во постканиниот сектор. Од кариес не се поштедени страните од коронката на забите како и вратовите на истите. При заболувањата на потпорниот апарат кој го фиксира забот во вилицата можно е да се јави кариес и во делот на коренот на забот.

етиологија

Одамна научниците забележале дека постои заболување кое ги уништува и троши забите и ги испитувале причините кои доведуваат до појава на истото. Разни теории се појавуваат во контекст на етиолошки моменти, согласно со развитокот на цивилизацијата, науката и технологијата. Секако голем допринос даваат и евалуацијата на денталните материјали со кои оштетените заби се затварале. Во средниот век иако биле свесни за кариесот кој им правел шуплини и ги кршел забите, дијагностицирале или кредасто бела боја или кафеава до црна, научниците не го одстранувале кариесот и на таквите заби ставале полнење, односно ги затворале со сребрени монети, златни ливчиња и слично. Тоа претставувало многу естетско и функционално надоместување на забот но кариесот се шири, независно на полнењето и прогредира кон пулпата, предизвикува воспаленија, некроза, гангрена и прогресивно воспалителни

деструкции во периапикалното ткиво. Така да иновативните прастоматолози кои ги затварале кариозните дефекти доживувале фиаско од проста причина што забите потоа се воспалувале и пројавувале многу драматична, болна и со абцес клиничка слика.

Етиологијата на кариозното заболување претставува мултикаузална, односно многу општи и локални, внатрешни и надворешни причинители земаат учество во појавата на ова заболување. Од општите би ги посочиле расата, возраста, генетската предиспозиција, половата застапеност, исхраната, ендокриниот систем, системски и општи заболувања и слично. Од локалните фактори кои влијаат на појавата и ширењето на кариозниот процес се микроорганизмите, плунката, оралната хигиена, поставеноста на забите, јатрогени фактори, професионални аномалии и слично.

Што се однесува до механизмот на создавање на кариозните дефекти, се дефинираат егзогени теории кои причините ги бараат во надворешното влијание во устата, храната, површината на емајлот, дефекти во органскиот или неорганскиот дел, плакот, околните структури итн. Ендогените теории бараат причинители во пулпата, колагенот или фибробластите односно, механизмот на кариесот го поврзуваат со дискрепанци и пореметувања во пулпата и забните ткива кое од друга страна се манифестира со појава на кариес.

Современите сознанија дефинираат неколку елементи кои поединечно или заедно допринесуваат во појавата и ширењето на кариесот а тоа се:

- конфигурацијата и минералната конзистенција на забите, посебно површината на емајлот
- денталниот плак
- микроорганизмите во устата
- плунката
- оралната хигиена
- јаглените хидрати
- општата здравствена состојба
- поставеноста на забите

Како кариогени микроорганизми се сметаат од групата на стрептококи се *Streptococcus mutans*, *sobrinus*, *Lactobacillus acidophilus*..., *Actinomyces*, и др. Во склоп на денталниот плак, распадот на остатоците од храна, јаглено хидратите, лепливоста на емајловата површина и плунката го покренуваат патолошкиот круг на делување и оштетување на органскиот и деминерализација на неорганскиот матрикс на забот. Ова се манифестира со деструирање и појава на кариес.

ЦЕЛИ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО ВО ПРОЕКТОТ:

Целта на тригодишните испитувања на овој научно истражувачки проект е да се испита улогата на *S. mutans* и *Lactobacillus species* во етиопатогенезата на денталниот кариес кај возрасни пациенти со кариес (слаба орална хигиена) и без кариес (добра орална хигиена) преку одредување и споредба на резултатите на испитаниците во Македонија и Грција. Целта на овој научно истражувачки проект беше и да се видат разликите во хигиено - диететскиот режим со примена на анкета на испитаниците. При тоа како главни цели се воведоа:

1. Да се утврди оралниот статус кај испитаниците
2. Да се детерминира квантитативна и квалитативна застапеност на *Streptococcus mutans* и *Lactobacillus species* на здравата емајлова површина при зголемена и намалена pH на плунката
3. Да се изврши диференцирање на микроорганизмите
4. Да се детерминира квантитативната застапеност на *Streptococcus mutans* и *Lactobacillus species* во плунката
5. Да се одреди нивото на оралната хигиена во Македонија и Грција

При тоа се направени следниве тестови:

- тест за нивото на дневната продукција на денталниот плак; тест за квалитетот и начинот на исхрана; тест за квалитетот и квантитетот на излачената плунка; тест за пуферскиот капацитет на плунката; тест за одредување на колонизацијата на плунката со *Streptococcus mutans*; тест за одредување на колонизацијата на

плунката со *Lactobacillus species*; тест за орална хигиена и присуство на плак кај популацијата во Македонија и Грција.